

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

► “ÇALIŞMA YAŞAMINDA BAKIM” ILO RAPORUNA İLİŞKİN ILO TÜRKİYE OFİSİ BİLGİ NOTU

MART 2022

► “ÇALIŞMA YAŞAMINDA BAKIM: TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN DAHA ADİL BİR ÇALIŞMA YAŞAMI İÇİN BAKIM İZNİ VE HİZMETLERİNE YÖNELİK YATIRIMLAR” RAPORU BİLGİ NOTU

7 MART 2022, CENEVRE

ILO tarafından 8 Mart Dünya Kadınlar Günü öncesinde yayınlanan “**Çalışma Yaşamında Bakım: Toplumsal Cinsiyet Açısından Daha Adil Bir Çalışma Yaşamı İçin Bakım İzni ve Hizmetlerine Yönelik Yatırımlar**” başlıklı rapor, aralarında Türkiye’nin de yer aldığı **185 ülkeyi** kapsayan mevzuat incelemesinin bulgularını içeriyor.

Bu rapor bir kez daha, **kadınlar ve erkekler tarafından kullanılabilir, bakım izinlerinin ve erişilebilir bakım hizmetlerinin**, kadın istihdamı, yoksulluğun önlenmesi ve toplumun genel refahı için ne kadar önemli olduğunu ortaya koyuyor. Çünkü, eğer sürdürülebilir bakım hizmetlerinin sunumuna ilişkin politikalar geliştirilemezse, evde, işte ve toplumsal yaşamın her alanında, **toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri** artacaktır.

Uluslararası çalışma standartları esas alınarak biçimlendirilen raporun içeriğini ve önerilerini yönlendirilen iki temel araç; **183 Sayılı Anneliğin Korunması ILO Sözleşmesi** ve **156 Sayılı Aile Sorumlulukları Olan İşçiler ILO Sözleşmesi**’dir. Rapor, kendi hesabına çalışanlar, kayıt-dışı çalışanlar, göçmen işçiler ve çocuk evlat edinen grupların izin ve bakım hizmetlerine erişimlerine de vurgu yapıyor.

Rapor, “**Daha iyi ve daha eşitlikçi bir çalışma yaşamı için, dönüştürücü bakım politikaları ve bakım ekonomisine yatırım yapılması**” için çağrıda bulunuyor. Bu çağrı ile paralel olarak da şu tespitleri ve mesajları ortaya koyuyor.

Annelik İzni Hem Evrensel Bir İnsan Hakkı ve Hem de Bir Çalışma Hakkıdır!

Öncelikle; *annelik izni evrensel bir insan ve çalışma hakkıdır*. Fakat bugün hala 82 ülkede ILO’nun annelik iznine ilişkin standartlarından birisi bile karşılanmamaktadır. Bu durum da, 649 milyon kadının yetersiz annelik korumasıyla karşı karşıya olduğu anlamına geliyor. 185 ülkede asgari annelik izin haklarına ulaşmak için 46 yıl sürecek bir mücadeleye ihtiyacımız vardır.

Türkiye’de iş sözleşmesi ile çalışan kadınlar ile devlet memuru olan kadınlar açısından, ücretli annelik izinleri büyük oranda karşılanmakla birlikte, kayıt dışı çalışan kadınlar için bu hakkın tam olarak sağlandığı söylenemez. Kayıt dışı çalışan kadınlar, gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemlerde ciddi düzeyde gelir ve iş kaybı ile karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca izin süresi dışında, annelik izninin bitiminden sonra, izin öncesindeki göreve geri dönülmesi, Türkiye dahil pek çok ülkede anneliğin korunması kapsamında ele alınması gereken bir haktır.

Babalık İzni, Erkeklerin Bakıma Yönelik Haklarının Ve Sorumluluklarının Temelidir!

Bugün dünya genelinde babaların üçte ikisi yani **1.26 milyar erkek** babalık izni haklarının olmadığı ülkelerde yaşamaktadır. Babalık izinlerine ilişkin düzenlemeler varsa da, bu süreler çok kısadır. Annelik (18 hafta) ve babalık izni (1.3 hafta) arasında **16.7 haftalık** bir “**cinsiyet temelli izin açığı**” vardır. Türkiye, 16 haftalık izni ve **5-10 günlük babalık izniyle** bu açığın mevcut olduğu ülkelere göre birisidir. Annelere verilen 112 gün ile karşılaştırıldığında, “cinsiyet temelli izin açığı”nın Türkiye için oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Ebeveyn izinleri iş ve yaşam sorumluluklarının dengelenmesini sağlar!

Raporun altını çizdiği bir diğer mesaj da şu şekilde ifade edilmektedir: “**Ebeveyn izinleri ve diğer özel bakım izinleri, annelerin ve babaların iş ve yaşam sorumluluklarının dengelenmesine yardımcı olacaktır**”. Türkiye’de ebeveyn izinleri ya ücretsiz izin almak ya da yarı zamanlı veya kısmi zamanlı çalışmak şeklinde ele alınıyor. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ebeveyn izinlerinin ücretsiz olması, bu izni kullanan babaların çok sınırlı sayıda kalmasına neden olmaktadır.

Emzirmeye uygun iş yerleri

Emzirmeye uygun iş yerleri zaman, gelir güvencesi ve sağlıklı beslenmeye ilişkin önemli sonuçlar sunmaktadır. Çalışma, bizlere sadece **13 ülkede** çalışan sayısından ve cinsiyet dağılımından bağımsız bir **emzirme odası** hakkı olduğunu göstermektedir. Bu da **100 potansiyel annenin 5’inin** bu hakka erişebildiği anlamına gelmektedir. ILO Uzmanlar komitesi, çalışan sayısı ve cinsiyet dağılımı gibi koşullarla sunulan hakların kadınların istihdamını engelleyebilecek ayrımcı uygulamalara yol açabileceğini belirtmektedir. Türkiye’de de emzirme odası hakkı için 100-150 kadın çalışan sayısı koşulu vardır. Bu hakkın kullanılmasının çalışan sayısına ve cinsiyete bağlanmış olması, Türkiye’de çalışan kadınların büyük bölümünün bu hakkı kullanamamasına neden olmaktadır.

Çocuk Bakım Hizmetlerinin Önemi

Rapor tarafından ortaya konulan diğer bir mesaj, **çocuk gelişimi, kadın istihdamı ve yeni iş fırsatlarının oluşturulması için çocuk bakım hizmetlerinin vazgeçilmezliği**dir. Araştırma kapsamındaki sadece **57 ülkede, 0-2 yaş grubu çocuklar** için zorunluluk teşkil eden erken çocukluk eğitim programlarının mevcudiyeti söz konusudur. Raporda, “**çocuk bakım politikası açığı**” bakım izinlerinin bittiği dönemle, çocuklar için bakıma ya da eğitim hizmetlerinin ücretsiz ve yaygın şekilde alınabildiği dönem arasındaki zaman farkı olarak tanımlanmaktadır. Buna göre küresel düzeydeki çocuk bakım politikası açığı ortalama 4.2 yıl olarak belirlenmiştir. Rapor Türkiye’deki açığın ise 5.7 yıl olduğunu ortaya koyuyor. Bu durum, Avrupa ve Orta Asya bölgesinde incelenen 50 ülke içinde çocuk bakım politikası açığı en yüksek üçüncü ülkenin Türkiye olduğunu gösteriyor.

Rapor uzun dönem bakım hizmetlerinin önemine de değiniyor ve **bağımsız bir biçimde sağlıklı yaşlanabilmek için uzun dönem bakım hizmetlerinin elzem olduğunu** belirtiyor. Toplam nüfusun **%84.2’si** uzun dönem bakım hizmetlerinin yaygın ve ücretsiz olmadığı ülkelerde yaşıyor ve bu da **205 milyon yaşlı insanı** etkiliyor.

Son on yıllık süreçte, dünyada bakım izinlerine ve hizmetlerine yönelik politikalarda bazı ilerlemeler kaydedilse de bugün hala bunların mevcudiyeti, erişilebilirliği, uygunluğu ve kalitesi anlamında açıklar var. Bugün, bu açıkların önlenmesi için ILO standartları ile uyumlu, dönüştürücü bakım politika paketlerine ihtiyaç var. Rapor bu paketler için yapılacak yatırımları da gerekçelendiriyor.

Cinsiyetlere yönelik eşit izin imkanları, herkes için genel çocuk bakımı ve uzun süreli bakım hizmetlerine yapılacak yatırımlar sayesinde **2035 yılına kadar 299 milyon** yeni iş yaratılabilecek. Söz konusu politika açıklarını gidermek içinse 2035 yılına kadar yıllık 5,4 trilyon dolar (toplam yıllık GSYH'nin yüzde 4,2'si kadar) yatırıma ihtiyaç duyulacak, bu tutarın bir kısmı ek kazançlardan elde edilecek vergi gelirleri ve istihdam artışı ile dengelenebilir. Ayrıca bu yatırımların kadın istihdamını ve kayıtlı istihdamını artırmaya yönelik doğrudan katkısı da ortada.

Bu politika paketleri bir anlamda ileriye yönelik bir seyahat ve bu seyahatin tamamlanması için sosyal diyalog anlayışıyla, hükümetlerin, işçi ve işveren örgütlerinin, özel sektörün ve sivil toplumun birlikte atacağı adımlara ihtiyaç var. Ama bu yolculuğun daha kapsayıcı, güçlü ve eşitlikçi olması için bu hizmeti sunanların ve alanların yol arkadaşlığından vazgeçilmemeli.

.